

International Conference in Open and Distance Learning

Vol 12, No 2 (2023)

ICODL2023

Πρακτικά του 12^{ου} Συνεδρίου για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση Η εξ αποστάσεως και συμβατική εκπαίδευση στην ψηφιακή εποχή

Αθήνα, 24 έως 26 Νοεμβρίου 2023

Τόμος 2

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Αντώνης Λιοναράκης

Ευαγγελία Μανούσου

ISBN 978-618-5335-20-5
ISBN SET 978-618-82258-5-5

Σχολή Ανθρωπιστικών Επιστημών,
Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Ελληνικό Δίκτυο
Ανοικτής & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης

Η Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση στην Δία Βίου Μάθηση

Αικατερίνη Αισώπου

doi: [10.12681/icodl.5240](https://doi.org/10.12681/icodl.5240)

Copyright © 2024, Αικατερίνη Αισώπου

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Η Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση στην Δία Βίου Μάθηση

Distance Learning in Lifelong Learning

Αικατερίνη Αισώπου

Καθηγήτρια Αγγλικών στην Πρωτοβάθμια

Εκπαίδευση Αργολίδας

katerina_aisopou@hotmail.com

Περίληψη

Η παγκοσμιοποίηση, η εμπορευματοποίηση, ο ανταγωνισμός (Jarvis, 2003) καθώς και η ένταξη των νέων τεχνολογιών στην εκπαιδευτική διαδικασία δημιουργούν μια καινούργια πραγματικότητα, όπου αυξάνονται οι ανάγκες για την απόκτηση νέων γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων οδηγώντας τους εκπαιδευτικούς φορείς στην επιλογή νέων μορφών μάθησης. Στην εποχή του διαδικτύου και των σύγχρονων τεχνολογικών μέσων, ο κυριότερος παραγωγικός συντελεστής της οικονομίας είναι η γνώση (Tapscott, 1998). Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση αποτελεί ένα σύγχρονο και παράλληλα διαφορετικό σύστημα εκπαίδευσης που βασίζεται άλλοτε στη συχνή αλληλεπίδραση εκπαιδευτή και εκπαιδευόμενου και άλλοτε στη μελέτη συγκεκριμένου εκπαιδευτικού υλικού που δεν απαιτεί την ύπαρξη εκπαιδευτή για να το διδάξει (Holmberg, 2002, Gibbons & Wentworth, 2001). Οι θεωρητικοί υποστηρίζουν ότι στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση απαιτείται η μελέτη από αυτόνομους ή ανεξάρτητους μαθητές. Ο Moore (1983) τόνισε ότι η μάθηση είναι μια αναπτυξιακή διαδικασία και οι μαθητές χρειάζεται να μάθουν να είναι πιο αυτόνομοι. Παρόλα αυτά η απώλεια κινήτρου των μαθητών λόγω της έλλειψης της διαπροσωπικής επαφής με τους εκπαιδευτικούς και τους ομότιμους, η απογοήτευση που μπορεί να αισθανθούν οι μαθητές για τη μάθηση και την κατάρτιση καθώς και η έλλειψη υποστήριξης από τους εκπαιδευτικούς κατά την διάρκεια της εκπαιδευτικής διαδικασίας, αποτελούν κάποια από τα προβλήματα για μια επιτυχή εξ αποστάσεως εκπαίδευση (Galusha, 1997). Στο παρόν άρθρο θα γίνει προσπάθεια παρουσίασης της

σημασίας της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στην Δια Βίου Μάθηση μέσα από την θεωρητική ανάλυση των χαρακτηριστικών και των θεωριών της.

Λέξεις-κλειδιά

δια βίου μάθηση, εξ αποστάσεως, διαδικτυακή εκπαίδευση

Abstract

Globalization, commercialization, competitiveness (Jarvis, 2003) as well as the inclusion of new technologies in the educational process create a new reality, where the needs to acquire new knowledge, skills and abilities increase, leading educational institutions to choose new forms of learning. In the age of the internet and modern technological media, the main productive factor of the economy is knowledge (Tapscott, 1998). Distance education is a modern and at the same time different educational system that is sometimes based on the frequent interaction of instructor and student and sometimes on the study of specific educational material that does not require the existence of an instructor to teach it (Holmberg, 2002, Gibbons & Wentworth, 2001). Theorists argue that distance education requires study by autonomous or independent learners. Moore (1983) stressed that learning is a developmental process and students will have to learn to be more autonomous. However, the loss of student motivation due to the lack of interpersonal exchange with teachers and peers, the frustration that students may feel about learning and training and the lack of support from educators during the educational process, are some of the problems for a successful distance education (Galusha, 1997). In this article an attempt will be made to present the importance of distance education in Lifelong Learning through the theoretical analysis of its characteristics and theories.

Keywords

lifelong learning, distance learning, online education

Εισαγωγή

Οι Honeyman και Miller (1993) όρισαν την εξ αποστάσεως εκπαίδευση ως ένα πεδίο εκπαίδευσης που επικεντρώνεται στις μεθόδους διδασκαλίας που συνδυάζουν την τεχνολογία με στόχο την παροχή διδασκαλίας, συχνά σε ατομικό επίπεδο, σε μαθητές που δεν είναι φυσικά παρόντες σε ένα παραδοσιακό εκπαιδευτικό περιβάλλον όπως αυτό της τάξης. Σύμφωνα με τους Rikala et al (2013), οι παραδοσιακές προσεγγίσεις διδασκαλίας και μάθησης είναι ανεπαρκείς για να εκπληρώσουν τις προσδοκίες των σημερινών μαθητών. Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση σε συνδυασμό με την ηλεκτρονική μάθηση, έχει συζητηθεί ευρέως ως εναλλακτική λύση στην παραδοσιακή διδασκαλία και μάθηση τις τελευταίες δεκαετίες.

Ο Rikala (2015) αναλύει τη σχέση και τις διαφορές μεταξύ της ηλεκτρονικής μάθησης, της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και της μάθησης μέσω κινητού τηλεφώνου. Ο συγγραφέας τονίζει τις διαφορές στο χρόνο και το χώρο και βλέπει την τεχνολογία ως ένα εργαλείο για να γεφυρώσει τις διαφορές και τα κενά λαμβάνοντας υπόψη τον ρυθμό μελέτης και τις μεθόδους που είναι βολικές για τους μαθητές. Οι Nuissl et al (2008) θεωρούν ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση είναι μια μορφή μάθησης όπου οι εκπαιδευόμενοι είναι φυσικά διαχωρισμένοι από τον εκπαιδευτή. Αυτός ο διαχωρισμός μπορεί να εφαρμοστεί σε ολόκληρη τη μαθησιακή διαδικασία ή μέσω μιας μικτής αρχής, για παράδειγμα, μόνο σε ορισμένα από τα στάδια μάθησης.

Χαρακτηριστικά της εξ αποστάσεως μάθησης

Ο Holmberg (1989) ο οποίος θεωρεί την εξ αποστάσεως εκπαίδευση μια μορφή κατευθυνόμενης διδακτικής συζήτησης πιστεύει ότι υπάρχουν επτά προϋποθέσεις για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση: Αρχικά δημιουργείται μια προσωπική σχέση ανάμεσα στον εκπαιδευτή και τον εκπαιδευόμενο, χρειάζεται σωστά ανεπτυγμένο υλικό αυτοδιδασκαλίας, η άσκηση πρέπει να προσφέρει διανοητική ευχαρίστηση, η ατμόσφαιρα, το γλωσσικό ύφος και οι κανόνες πρέπει να ευνοούν την φιλική συζήτηση, το μήνυμα που λαμβάνει ο εκπαιδευόμενος να έχει ύφος συζήτησης και

να απομνημονεύεται εύκολα, να υιοθετείται ένα κλίμα συζήτησης και τέλος να υπάρχει σχεδιασμός και οι απαραίτητες οδηγίες για την οργάνωση της μελέτης.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στα περισσότερα από τα έγγραφά της για την εκπαίδευση τονίζει τη σημασία της δια βίου μάθησης όχι μόνο για την ανταγωνιστικότητα και την απασχολησιμότητα, αλλά και για την κοινωνική ένταξη, την ενεργό συμμετοχή στα κοινά και την προσωπική ανάπτυξη. Έτσι, για να παραμείνουν ανταγωνιστικοί στη συνεχώς μεταβαλλόμενη αγορά εργασίας, οι ενήλικες εκπαιδευόμενοι χρειάζονται ένα σύνολο δεξιοτήτων που μπορούν να αποκτηθούν μέσω της ολιστικής και δια βίου μάθησης (Teresevičienė et al, 2004). Όσον αφορά την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, οι άνθρωποι που είναι πιο πιθανό να τη χρησιμοποιήσουν είναι επαγγελματίες που επιδιώκουν να αναβαθμίσουν τις δεξιότητές τους, να αποκτήσουν πρόσθετη πιστοποίηση ή υψηλότερο πτυχίο (The International Association for Distance Learning). Υπάρχουν επίσης φοιτητές που ζουν σε απόσταση από το εκπαιδευτικό ίδρυμα. Οι ενήλικες ενθαρρύνονται συνεχώς να αναπτύσσονται μέσω τυπικών, μη τυπικών και άτυπων ευκαιριών μάθησης, κατακτώντας την ικανότητά τους να γνωρίζουν (η ανάπτυξη της πνευματικής ωριμότητας), την ικανότητα να κάνουν (η προώθηση των κινήτρων των φοιτητών), την ικανότητα να συμμετέχουν ενεργά (το πνεύμα ανάπτυξης δεξιοτήτων συμμετοχής στον δημόσιο βίο) και την ικανότητα να συμβιώνουμε (για να συνεργάζονται αποτελεσματικά).

Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση είναι μαθητοκεντρική μάθηση. Έτσι, η γνώση των χαρακτηριστικών και των δημογραφικών στοιχείων των εξ αποστάσεως μαθητών μας βοηθά να κατανοήσουμε τα πιθανά εμπόδια στην μάθηση. Αν και τα χαρακτηριστικά και οι ανάγκες των μαθητών μπορεί να μην εγγυώνται την επιτυχία σε ένα μάθημα ή πρόγραμμα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, είναι εύκολο να υποστηρίξουμε αυτούς τους παράγοντες ως συμβάλλοντες στην επιτυχία. Επιπλέον, οι γνώσεις σχετικά με τα χαρακτηριστικά και τα κίνητρα των μαθητών μας βοηθούν να κατανοήσουμε ποιος είναι πιθανό να συμμετάσχει στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση και, αντίθετα, γιατί άλλοι επιλέγουν να μην συμμετέχουν (Galusha, 1997). Παρατηρήθηκε από τους Barker και Wendel (όπως αναφέρεται στο Boulton, 2002) ότι οι μαθητές που συμμετέχουν με επιτυχία στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση έχουν χαρακτηριστικά

όπως το κίνητρο για αυτοβελτίωση, υποστηρικτικούς γονείς, γνώση υπολογιστών και Διαδικτύου, είναι προσανατολισμένοι στην επιτυχή ολοκλήρωση της εργασίας που τους ανατίθεται, την ανάγκη για αυτονομία και την ικανότητα να είναι ευέλικτοι (Threlkeld & Brzoska, 1994).

Ο Jarvis (2003) όμως στην ανθρωπιστική προσέγγιση του Holmberg επισημαίνει ότι παρά τον φιλικό χαρακτήρα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, επειδή το αναλυτικό πρόγραμμα είναι ελεγχόμενο με συγκεντρωτικό χαρακτήρα, τείνει να είναι κλειστή. Συνεχίζει υποστηρίζοντας την άποψη ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση μπορεί να θεωρηθεί ένδειξη μιας ύστερης νεωτερικότητας. Ακολουθώντας την άποψη του Jarvis, ο Giddens (1990) παραθέτει ορισμένα χαρακτηριστικά τα οποία δείχνουν ότι η κοινωνία βρίσκεται στο στάδιο της ύστερης νεωτερικότητας όπως το ότι είναι βιομηχανική-καπιταλιστική, υπάρχει απομάκρυνση του χώρου από το χρόνο, συντελείται εξαγωγή μηχανισμών και ειδικών συστημάτων και μεγιστοποιείται η ευελιξία και η κοινωνική ευθύνη.

Τέλος, οι Palloff και Pratt (όπως αναφέρεται στον Valentine, 2002) μας υπενθυμίζουν ότι η τεχνολογία δεν διδάσκει τους μαθητές από μόνη της αλλά σε αυτό συντελούν οι αποτελεσματικοί δάσκαλοι. Υπογραμμίζουν ότι το θέμα δεν είναι η ίδια η τεχνολογία, αλλά το πώς χρησιμοποιείται στο σχεδιασμό και την παράδοση μαθημάτων. Η πρόοδος της τεχνολογίας δεν οδηγεί σε μια αποτελεσματική εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Οι καλύτερες πρακτικές εξ αποστάσεως εκπαίδευσης εξαρτώνται από τους δημιουργικούς και καλά ενημερωμένους εκπαιδευτές (Greenberg, 1998). Η πολιτιστική αποδοχή είναι ένα ζήτημα σε οργανισμούς όπου τα δημογραφικά στοιχεία των μαθητών μπορεί να τους προδιαθέτουν να μην χρησιμοποιούν υπολογιστές καθόλου, πόσο μάλλον να συμμετέχουν στην διαδικτυακή μάθηση (Kruse, 2002).

Θεωρίες της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης

Σύμφωνα με τον Keegan (2000) οι θεωρητικές προσεγγίσεις μπορούν να συνοψιστούν σε τρεις κατηγορίες θεωριών για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση.

Αυτές είναι οι Θεωρίες ανεξαρτησίας και αυτονομίας τις οποίες αντιπροσωπεύουν οι Delling, Moore και Wedemeyer, οι Θεωρίες επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης τις οποίες αντιπροσωπεύουν οι Holmberg και Bath και η Θεωρία της βιομηχανοποιημένης διδασκαλίας του Otto Peters.

Αργότερα, με την καθιέρωση της χρήσης των διαδραστικών συστημάτων τηλεπικοινωνιών στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση, οι Simonson, Schlosser, και Hanson (1999), προσέθεσαν ακόμα μια την θεωρία, αυτή της ισοδυναμίας της μαθησιακής εμπειρίας που αναπτύχθηκε κυρίως στην Αμερική. Σύμφωνα με αυτή, η εξ αποστάσεως εκπαίδευση σε αυτά τα περιβάλλοντα, πρέπει να βασιστεί στην εξασφάλιση ισοδύναμων εμπειριών μάθησης των εξ αποστάσεως εκπαιδευομένων σε σχέση με εκείνες των εκπαιδευομένων δια ζώσης. Η μαθησιακή εμπειρία είναι οτιδήποτε παρέχεται στον εκπαιδευόμενο για να διευκολύνει τη μάθηση του, συμπεριλαμβανομένων αυτών που παρατηρεί, αισθάνεται, ακούει ή πράττει. Εάν τα μαθήματα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης είναι σχεδιασμένα έτσι ώστε να παρέχουν ισοδύναμες εμπειρίες μάθησης, ακόμα κι αν είναι πολύ διαφορετικές, ανεξαρτήτως του περιβάλλοντος μάθησης, τότε οι εκπαιδευόμενοι θα κατακτήσουν τους εκπαιδευτικούς στόχους και τα μαθήματα θα είναι αποτελεσματικά (Simonson et al., 2015).

Οι θεωρίες περί αυτονομίας και ανεξαρτησίας τοποθετούν τον εκπαιδευόμενο και την αλληλεπίδρασή στο κέντρο της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Η προσέγγιση αυτή επικεντρώνεται στην αυτονομία του εκπαιδευόμενου, η κατανόηση του οποίου είναι θεμελιώδης για να αντιληφθούμε την διαφορετικότητα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης από τις άλλες μορφές εκπαίδευσης (Saba, 2003). Σύμφωνα με τον Wedemeyer (1981), το ουσιώδες χαρακτηριστικό της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης είναι η αυτονομία, η ανεξαρτησία του εκπαιδευόμενου δίνοντας έτσι έμφαση στον εκπαιδευόμενο και στη μάθηση που του παρέχουν τα μη παραδοσιακά εκπαιδευτικά προγράμματα. Υπογραμμίζει επίσης τη σημασία της ευθύνης του ίδιου του εκπαιδευόμενου διότι διαμορφώνει μόνος του την εκπαιδευτική διαδικασία μέσω της οποίας μαθαίνει. Διευρύνοντας την θεωρία του Wedemeyer, ο Moore εξετάζει τη σχέση εκπαιδευτή και εκπαιδευομένων με μεγαλύτερη ένταση. Στο πλαίσιο αυτό, δεν

βλέπει στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση απλά το γεωγραφικό διαχωρισμό του εκπαιδευτή και των εκπαιδευομένων (Moore, 1991). Ως απόσταση στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση δηλαδή, δεν νοείται μόνο η γεωγραφική απόσταση, αλλά μπορεί να είναι και χρονική, πολιτισμική, ενδεχομένως, ακόμα και νοητική (Simonson et al., 2015). Επειδή η εξ αποστάσεως εκπαίδευση συμβαίνει σε ένα περιβάλλον που έχει αυτό το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό του διαχωρισμού του ενός από τον άλλο, δημιουργείται ένα ψυχολογικό και επικοινωνιακό κενό, η επονομαζόμενη συναλλακτική απόσταση και προκαλείται μια σειρά από ειδικές συμπεριφορές τόσο διδασκαλίας όσο και μάθησης που μετατρέπουν την απόσταση σε παιδαγωγικό φαινόμενο (Gorsky & Caspi, 2005). Στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση, λόγω του διαχωρισμού είναι ιδιαίτερα σημαντική κατά το σχεδιασμό της, η προσεκτική και στοχευμένη ενσωμάτωση της αλληλεπίδρασης και της επικοινωνίας (Moore, 1987).

Ο Otto Peters στην Θεωρία της βιομηχανοποιημένης διδασκαλίας αντιλαμβάνεται την εξ αποστάσεως εκπαίδευση ως έμμεση διδασκαλία που μεταδίδεται με τεχνικά μέσα (Keegan, 1980). Περνώντας όμως σε μια βαθύτερη ανάλυση των χαρακτηριστικών της, υποστηρίζει (Peters, 1989) ότι είναι προϊόν της εποχής της εκβιομηχάνισης και έχει επηρεαστεί έντονα από τις αρχές της εποχής αυτής, όπως, για παράδειγμα, τον εξορθολογισμό, τον καταμερισμό της εργασίας προς όφελος της ποιότητας και της οικονομίας, την ανάθεση επιμέρους δραστηριοτήτων στους ειδικούς, τη μηχανοποίηση, την αυτοματοποίηση, αποτελώντας έτσι, σε σύγκριση με τις άλλες μορφές διδασκαλίας, τη πιο βιομηχανοποιημένη μορφή εκπαίδευσης. Τα βιομηχανικά αυτά χαρακτηριστικά και δομές της θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη στη διαδικασία λήψης αποφάσεων (Simonson et al., 2015).

Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση, σύμφωνα με τις θεωρίες περί αλληλεπίδρασης και επικοινωνίας, είναι ένας διαφορετικός τρόπος εκπαίδευσης που ευνοεί την ατομική μάθηση, με τυπικό χαρακτηριστικό της τη χρήση τουλάχιστον ενός μέσου για την παρουσίαση των μαθησιακών αντικειμένων και την αλληλεπίδραση εκπαιδευόμενου-συμβούλου οι οποίοι ουσιαστικά δεν έρχονται ποτέ σε επαφή διαζώσης (Holmberg, 1995). Σύμφωνα με την προσέγγιση του Holmberg, δύο είναι τα κύρια γνωρίσματα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης: ο διαχωρισμός

συμβούλου/εκπαιδευόμενου και η οργάνωση από έναν εκπαιδευτικό οργανισμό (Keegan, 1980). Η έννοια της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, προκειμένου αυτή να είναι υλοποιήσιμη, προϋποθέτει μια σταθερή, έμμεση και κατ' επέκταση διαμεσολαβούμενη επικοινωνία μεταξύ του εκπαιδευτικού οργανισμού και των εκπαιδευόμενων. Η επικοινωνία αυτή μπορεί να είναι μονόδρομη, όπως για παράδειγμα στη περίπτωση του εκπαιδευτικού υλικού που παραδίδεται στους εκπαιδευόμενους προκαλώντας την αλληλεπίδραση τους με το κείμενο, ή αμφίδρομη, ανάμεσα στους εκπαιδευόμενους και τον εκπαιδευτικό οργανισμό (Holmberg, 2005).

Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση στην Δια Βίου Μάθηση

Η Δια Βίου Μάθηση χρησιμοποιείται για να προσδιορίσει τη διαδικασία επέκτασης των γνώσεων του ατόμου, η οποία ξεκινά μετά από την ολοκλήρωση της βασικής αρχικής εκπαίδευσης και την ένταξή του στο εργατικό δυναμικό (Tippelt, 1999). Η Δια Βίου Εκπαίδευση δεν αποτελεί μόνο το μέσο ή την εκπαιδευτική διαδικασία που θα βοηθήσει τους ενήλικους να ανταποκριθούν στις σύγχρονες απαιτήσεις της αγοράς. Είναι η διαδικασία κατά την οποία οι εκπαιδευόμενοι συμμετέχουν σε δραστηριότητες συνεχιζόμενης εκπαίδευσης και η οποία υποκινεί, ενθαρρύνει και ενισχύει τα άτομα να αποκτούν νέες γνώσεις, να ανανεώνουν τις υπάρχουσες, καθώς και τις δεξιότητές τους, ώστε να είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν καταστάσεις της καθημερινής τους ζωής, με αίσθημα ασφάλειας και δημιουργικότητας (Longworth & Davies, 1996). Σε τέτοια περιβάλλοντα μάθησης όπου γίνεται ευρεία χρήση της τεχνολογίας, οι μαθητές ενθουσιάζονται με αυτό που μαθαίνουν και συνειδητοποιούν ότι είναι μέλη μιας παγκόσμιας κοινότητας (Berge, 1998).

Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση σύμφωνα με τον Keegan (1990), είναι μια αμφίδρομη διαδικασία όπου απουσιάζει η εκπαιδευτική ομάδα, διαχωρίζεται ο εκπαιδευτής από τον εκπαιδευόμενο, επηρεάζεται από τον εκπαιδευτικό οργανισμό, και χρησιμοποιεί τεχνολογικά μέσα στην προετοιμασία των εκπαιδευτικών υλικών και στην υποστήριξη των εκπαιδευόμενων. Σύμφωνα με τον Jarvis (2003) αυτά τα χαρακτηριστικά μπορούν να δεχθούν κριτική και συνεχίζει δίνοντας τον δικό του

ορισμό για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση η οποία αποτελείται από την παροχή οργανωμένων ευκαιριών μάθησης, συνήθως με τεχνολογικά μέσα σε εκπαιδευόμενους οι οποίοι μελετούν ατομικά και είναι αποκομμένοι από τον εκπαιδευτή ως προς τον χώρο και το χρόνο.

Η δια βίου μάθηση έχει γίνει πλέον αναγκαιότητα για τα άτομα και τις κοινωνίες. Η πιο αποτελεσματική μορφή της είναι με την χρήση των νέων τεχνολογιών ως εργαλεία για την υποστήριξη των μαθητών (McIntosh & Varoglu, 2005). Ο Chickering (1994) υπογραμμίζει τη σημασία της δια βίου, δίνοντας έμφαση στην ανάπτυξη μιας προοπτικής στη μάθηση και διασφαλίζοντας την κάλυψη των αναγκών των ατόμων να παραμείνουν σε μια συνεχή πορεία μάθησης και επαγγελματικής ανάπτυξης. Υπάρχει επιτακτική ανάγκη για τους δια βίου εκπαιδευόμενους να προσαρμόζονται συνεχώς στις τεχνολογικές αλλαγές και τις επαγγελματικές απαιτήσεις (Simenc & Kodelja, 2016). Μέσω της δια βίου μάθησης, η εκπαίδευση ενηλίκων διασφαλίζει την κοινωνική βιωσιμότητα και συμβάλλει στις βιώσιμες κοινωνίες (Milana et al. 2016). Η δια βίου μάθηση και η εξ αποστάσεως εκπαίδευση συμβάλλουν και οι δυο ισότιμα στην κάλυψη των αναγκών των ενηλίκων εκπαιδευομένων (McIntosh & Varoglu, 2005). Με την χρήση της τεχνολογίας, η ποιότητα και η αποκλειστικότητα των υπηρεσιών μάθησης παύουν να είναι το προνόμιο της δια ζώσης διδασκαλίας (Daniel, 2005). Πρόσφατες έρευνες για τη δια βίου μάθηση εντοπίζουν την μετατόπιση της εστίασης από την θεσμική άποψη παροχής γνώσης, στον μαθητή και τη μάθηση, η οποία περιλαμβάνει μια σειρά από διαδικασίες δια βίου, μη τυπικής και άτυπης μάθησης (Cendon, 2018). Η συνεχής επαγγελματική εξέλιξη έχει γίνει ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά της σύγχρονης απασχόλησης, στην οποία το υπάρχον εργατικό δυναμικό αναβαθμίζει τα προσόντα και τις ικανότητες του.

Η εξ αποστάσεως μάθηση έχει αλλάξει τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι έχουν πρόσβαση στη γνώση και απευθύνεται σε άτομα οποιουδήποτε χρώματος, ηλικίας, φύλου ή κουλτούρας, ανά πάσα στιγμή και τόπο. Είναι πλέον μια από τις καλύτερες επιλογές για τους εργαζόμενους να αποκτήσουν πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση ή στην επαγγελματική ανάπτυξη. Ο Davis (1989) υποστηρίζει ότι η αντιλαμβανόμενη ευκολία χρήσης είναι καθοριστικός παράγοντας για την υιοθέτηση

από τους ανθρώπους στρατηγικών μάθησης, μαθησιακής δέσμευσης και μαθησιακών συμπεριφορών. Έτσι, αντανακλάται η χρησιμότητα της εξ αποστάσεως μάθησης και, έμμεσα, την αποδοχή του διαδικτυακού μοντέλου μάθησης ως εργαλείου (Hong et al., 2021). Παρουσιάζεται η τεχνική σύνδεση μεταξύ των διαδικτυακών πλατφορμών μάθησης και των πρακτικών μάθησης, η οποία επηρεάζει τη μαθησιακή ικανοποίηση των διαδικτυακών μαθητών (Islam & Tsuji, 2011, Datt & Singh, 2021). Με την ανάπτυξη διαδικτυακών πλατφορμών μάθησης, η ευκολία χρήσης είναι μια σημαντική μεταβλητή που πρέπει να ληφθεί υπόψη για την ενίσχυση της εξ αποστάσεως εμπειρίας μάθησης. Η αντιλαμβανόμενη χρησιμότητα αναφέρεται στο βαθμό στον οποίο ένα άτομο πιστεύει ότι η χρήση ενός συγκεκριμένου συστήματος θα ενισχύσει την απόδοση της εργασίας του (Davis, 1989). Ως εργαλείο μέτρησης της αντίληψης του μαθητή της χρήσης των πόρων σε σχέση με την πραγματική αποτελεσματικότητα, η χρησιμότητα ορίζεται σύμφωνα με τις αξιολογήσεις των ενδιαφερομένων για την εξ αποστάσεως μάθηση, σε σχέση με την ροή εργασίας και την ικανοποίηση των χρηστών (He, 2019). Λειτουργεί ως μια πρόσθετη σημαντική μεταβλητή που επηρεάζει την πρόθεση για μια δια βίου μάθηση, επηρεάζοντας άμεσα ή έμμεσα τη εξ αποστάσεως μάθηση και τη μαθησιακή ικανοποίηση (Jabar et al. 2013). Οι Jung και Lee (2018) απέδειξαν μέσω της έρευνάς τους ότι η αντιλαμβανόμενη χρησιμότητα και η ευκολία χρήσης έχουν άμεσες ή έμμεσες επιπτώσεις στην επιλογή της εξ αποστάσεως μάθησης καθώς και τους σημαντικότερους παράγοντες που επηρεάζουν τη συνεχιζόμενη μαθησιακή πρόθεση.

Επίλογος

Σύμφωνα με τον Saba (2003) η εξ αποστάσεως εκπαίδευση στο κατώφλι της σημερινής, μεταμοντέρνας εποχής, είναι ένα σύνθετο, ιεραρχικό, μη γραμμικό, δυναμικό, αυτο-οργανωμένο και σκόπιμο σύστημα μάθησης και διδασκαλίας. Αναπτύσσεται και εξελίσσεται με αλματώδεις ρυθμούς επιφέροντας σημαντικές αλλαγές στη δια βίου μάθηση και εκπαίδευση.

Όπως αναφέρει ο Vermeersch (2008) η εξ αποστάσεως εκπαίδευση είναι μια καλά θεμελιωμένη σχέση που αναπτύσσεται μέσω του διαλόγου, της δομής και της αυτονομίας και που είναι απαραίτητα τα τεχνικά διαμεσολαβητικά μέτρα. Σύμφωνα με τους Rutkauskienė et al (2007) η εξ αποστάσεως εκπαίδευση είναι η μορφή μετάδοσης γνώσεων, δεξιοτήτων, στάσεων, με την εφαρμογή των ΤΠΕ που χρησιμοποιείται από τους μαθητές/φοιτητές για να συμμετέχουν στην εκπαιδευτική διαδικασία από διαφορετικά μέρη την ίδια στιγμή. Οι Shachar και Neumann (2010) βασιζόμενοι σε άλλους ερευνητές, έχουν εξετάσει τις διαφορές μεταξύ της παραδοσιακής και της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και αναφέρουν ότι ο μετασχηματισμός από την παραδοσιακή λειτουργία της τάξης και της πρόσωπο με πρόσωπο διδασκαλίας σε νέες μεθόδους και πλατφόρμες παράδοσης του μαθήματος οδήγησαν ορισμένους ειδικούς στο να προβλέψουν ότι το μοντέλο όπου οι μαθητές που παρακολουθούν μαθήματα σε προκαθορισμένες ώρες και τοποθεσίες, θα εξαφανιστεί στο εγγύς μέλλον.

Βιβλιογραφικές Αναφορές

- Berge, Z.L. (1998). Technology and changing roles in education. In Z.L. Berge & M. Collins (Eds.), *Wired together: Computer-mediated communication in K-12: Vol. 1: Perspective and instructional design*. Cresskill, NJ: Hampton Press.
- Boulton, J. (2002). Web-based distance education: Pedagogy, epistemology, and instructional design. Retrieved March 13, 2007 from <http://www.usask.ca/education/coursework/802papers/boulton/index.htm>.
- Cendon, E. (2018). Lifelong learning at universities: future perspectives for teaching and learning, *Journal of New Approaches in Educational Research*, vol. 7 (2), p. 81-87.
- Chickering, A.W. (1994). Empowering lifelong self-development, *NACADA Journal*, vol. 14 (2), p. 50-53.
- Daniel, J. (2005). Preface, in McIntosh, C. and Varoglu, Z. (Eds), *Distance Higher Education and Lifelong Learning*, pp. ix-x, Commonwealth of Learning and UNESCO, Vancouver, Paris.
- Datt, G. & Singh, G. (2021) Learners' Satisfaction with the Website Performance of an Open and Distance Learning Institution: A Case Study. *Int. Rev. Res. Open Distrib. Learn.* vol. 22, p. 1–20
- Davis, F.D. (1989) Perceived usefulness, perceived ease of use, and user acceptance of information technology. *MIS Q.* vol. 13, p. 319–340

- Galusha, J.M. (1997). Barriers to learning in distance education. *Interpersonal Computing and Technology: An Electronic Journal for the 21st Century*, vol. 5(3-4), p. 6-14.
- Gibbons, H.S. & Wentworth, G.P. (2001). Andrological and Pedagogical Training Differences for Online Instructors. *Online Journal of Distance Learning Administration*, 4(3).
- Giddens, A. (1990). *The Consequences of Modernity*, Cambridge: Polity Press.
- Gorsky, P., & Caspi, A. (2005). A critical analysis of transactional distance theory. *The Quarterly Review of Distance Education*, 6(1), 1–11.
- Greenberg, G. (1998). Distance education technologies: Best practices for K-12 settings. *IEEE Technology and Society Magazine*, vol. 17(4), p. 36-40.
- He, J. (2019). Reconstruction of Intellectual Property Rights under the Framework of Information Property Rights. *Libra. Theory Pract.* vol 2, p. 15–19
- Holmberg, B. (1989). *Theory and Practice of Distance Education*, London: Routledge.
- Holmberg, B. (1995). The evolution of the character and practice of distance education. *Open Learning: The Journal of Open and Distance Learning*, 10(2), 47– 53.
- Holmberg, B. (2002). *Εκπαίδευση εξ αποστάσεως: θεωρία και πράξη*. Μετάφραση: Σπύρος Πανέτσος, Αθήνα: Έλλην.
- Holmberg, B. (2005). *Theory and Practice of Distance Education*. London, England: Routledge.
- Honeyman, M. & Miller, G. (1993). Agriculture distance education: A valid alternative for higher education? *Proceedings of the National Agricultural Education Research Meeting*, p. 67-73
- Hong, J.C., Liu, Y., Liu, Y. & Zhao, L. (2021). High School Students' Online Learning Ineffectiveness in Experimental Courses during the COVID-19 Pandemic. *Front. Psychol.* vol. 12, 738695
- Islam, A. & Tsuji, K. (2011) Evaluation of Usage of University Websites in Bangladesh. *DESIDOC J. Lib. Inf. Technol.* vol. 31, p. 469–479
- Jabar, M.A. Usman, U.A. & Awal, A. (2013). Assessing the Usability of University Websites from Users' Perspective. *Aust. J. Basic Appl. Sci.* vol. 7, p. 98–111
- Jarvis, P. (2003). *Συνεχιζόμενη εκπαίδευση και κατάρτιση, Θεωρία και πράξη*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Jung, Y. & Lee, J. (2018). Learning Engagement and Persistence in Massive Open Online Courses (MOOCs). *Comput. Educ.* vol. 122, p. 9–22.
- Keegan, D. (1980). On defining distance education. *Distance Education*, 1(1), 13–36.
- Keegan, D. (1990). *Foundations of Distance Education*, London: Routledge.
- Keegan, D. (2000). *Οι βασικές αρχές της ανοικτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Kruse, K. (2002). *The benefits and drawbacks of e-learning*. Retrieved May 26, 2007, from http://www.e-learningguru.com/articles/art1_3.htm
- Longworth, N. & Davies, W.K. (1996). *Lifelong learning: a new vision new implications new rules for people organizations nations and communities in the 21st century*. London: Kogan Page.
- McIntosh, C. & Varoglu, Z. (Eds) (2005) *Distance Higher Education and Lifelong Learning*, Commonwealth of Learning and UNESCO, Vancouver and Paris.
- Milana, M., Rasmussen, P. & Holford, J. (2016). Societal sustainability: the contribution of adult education to sustainable societies, *International Review of Education*, vol. 62, p. 517-522.

- Moore, M. G. (1973). Towards a theory of independent learning. *Journal of Higher Education*. vol. 44.
- Moore, M. G. (1987). University distance education of adults. *TechTrends*, 32(4), 13– 18.
- Moore, M. G. (1991). Editorial: Distance education theory. *American Journal of Distance Education*, 5(3), 1–6.
- Nuissl, E., Lattke, S. (2008). *Qualifying adult learning professionals in Europe*. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag.
- Peters, O. (1989). The iceberg has not melted: Further reflections on the concept of industrialisation and distance teaching. *Open Learning*, 4(3), 3–8.
- Rikala, J., Vesisenaho, M., & Mylläri, J. (2013). Actual and potential pedagogical use of tablets in schools. *Human Technology*, vol. 9(2), p. 113-131
- Rikala, J. (2015). *Designing a Mobile Learning Framework for a Formal Educational Context*. Finland: University of Jyväskylä.
- Rutkauskienė, D., Lenkevičius, A., Targamadžė, A., Volungevičienė, A., et al. (2007). *Nuotolinio mokymosi dėstytojų vadovas*. Coursebook. Kaunas: Technologija.
- Saba, F. (2003). Distance Education Theory, Methodology, and Epistemology: A Pragmatic Paradigm. In M. G. Moore & W. G. Anderson (Eds.), *Handbook of distance education*, p. 3–20. Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Shachar, M. Neumann, Y. (2010). Twenty Years of Research on the Academic Performance Differences Between Traditional and Distance Learning: Summative Meta-Analysis and Trend Examination. *MERLOT Journal of Online Learning and Teaching*, vol. 6(2), June 2010, p. 318-334.
- Simenc, M. & Kodelja, Z. (2016). Lifelong learning — from freedom to necessity, *Creative Education*, vol. 7, p. 1714-1721.
- Simonson, M., Schlosser, C. A., & Hanson, D. (1999). Theory and distance education: A new discussion. *American Journal of Distance Education*, 13(1), 60–75.
- Simonson, M., Smaldino, S. E., Albright, M., & Zvacek, S. (2015). *Teaching and Learning at a Distance: Foundations of Distance Education* (6th ed.). IAP - Information Age Publishing.
- Tapscott, D. (1998). *Growing up digital: The rise of the net generation*. New York: McGraw Hill.
- Teresevičienė, M., Oldroyd, D., Gedvilienė, G. (2004). *Suaugusiųjų mokymasis. Andragogikos didaktikos pagrindai*. Coursebook. Kaunas: VDU
- Threlkeld, R., & Brezaska, K. (1994). *Research in distance education*. In B. Willis (Ed.), *Distance education strategies and tools*. Englewood Cliffs, NJ: Educational Technology Publications
- The International Association For Distance Learning (IADL). Retrieved from: <http://www.iadl.org.uk/aboutus.htm>
- Tippelt, R. (1999). *Πρακτικά του Θ' Διεθνούς Παιδαγωγικού Συνεδρίου – Συστήματα της δια βίου μάθησης και της συνεχιζόμενης εκπαίδευσης*. Βόλος: Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.
- Valentine, D. (2002). Distance learning: Promises, problems, and possibilities. *Online Journal of Distance Learning Administration*, vol. 6(3).
- Vermeersch, J. (2008). *Getting started with open and distance learning (ODL)*. Garant.
- Wedemeyer, C. A. (1981). *Learning at the Back Door: Reflections on Non-traditional Learning in the Lifespan*. Madison, Wisconsin: The University of Wisconsin Press.